

Inserati se sprejemajo in velja tristopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
16 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanj se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicija na Florijanske ulice h. št. 19.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:
Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " "
za četrť leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:
Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrť leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljanje velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je v Rožnih ulicah šte. 25.

Izhaja po trikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Kaj bo z deželnim zborom kranjskim?

Ko je Plevna padla, je vsakemu pametnemu človeku bilo očitno, da je z njo padla vsa Turčija, ker tako neumen nihče ni bil, da bi bil mislil, da bodo Rusi samo s Plevno zadovoljni, a ne dalje silili proti jedru Turčije.

Ko smo mi pri zadnjih volitvah za državni zbor po vsem Kranjskem tako sijajno zmagali, da smo nemčurskemu zmajju odsekali srednjo, najhujšo glavo, je moralo biti ravno tako vsakemu jasno, da tega zmaja ne bomo pri miru pustili, ampak vnovič zavihteli meč ter odsekali mu še drugi dve glavi: deželni zbor in kupčijsko zbornico; to zahteva že previdnost in zdrava pamet, ker vendar ne bomo čakali, da bi srednja glava s pomočjo stranskih dveh zopet z novega izrasti utegnila, kar se je po starih pravicah večkrat godilo. Zato je vsak pričakoval in nadjal se, da bo Taaffejevo ministerstvo, nadaljevajoč svoje delo prestrojenja sisteme, zdaj, ko je dalo priliko nam, odpraviti prejšnjo krivico gledé državnega zbora, prej ko prej razpustilo tudi deželni zbor kranjski in kupčijsko zbornico ter tako dalo nam vnovič priliko, še ta zdaj nenaravna zastopa dežele sestaviti naravno, po prebivalcev ogromni večini.

Če je že prej, predno je dežela dobila sedajni zastop za državni zbor, v vseh naših zastopih večina bila umetno — da ne rabimo ostreje besede — sestavljena iz velike manjšine domačih odpadnikov in tujcev, toraj vsakako nenaravna, nepravilna, je bilo vendar

vse to vsaj enolično; kar namreč hoče biti črno, mora biti črno vse, drugače je lisasto, toraj ne harmonično. Kranjci smo imeli kupčijsko zbornico nemčursko, deželni zbor z odborom vred nemčursk, ravno tako državne poslance po večini nemčurske, ali — kakor se sami imenujejo — „liberalne in ustavoverne“, toraj se je vse to skup vsaj vjemalo, čeravno ni bilo naravno.

Vse drugače je zdaj, ko smo pridobili deželni zastop za Dunaj mi. Zdaj je zamorec črn le še po drugem životu, glava mu je že bela. Kako nenaravna je taka stvar! Ali ni pokveka, ki se ne more dalje pustiti taka? Kakor se je črna glava dala umiti, tako se bodo dale tudi roke, noge in ves drugi život.

Pa govorimo resno. Ali se dá kaj čudnejega misliti, kakor dežela z zastopi različne politične barve, ki ne dajo ne deželi pravega svita, pa so tudi med seboj si ravno zavoljo tega nasprotni? Ali je sploh pri takih razmerah mogoče, da vsi skup, kakor bi bilo naravno, delajo le za blagor dežele in njenih prebivalcev? Mislimo, da ne, da s stanjem, kakoršno je tu zdaj, ne more biti zadovoljna ne večina, ne manjšina prebivalcev.

Recimo, da kupčijska zbornica in deželni zbor, po večini protinarodna, skleneta kaj, kar bi naj potem dovolil državni zbor. Ker pa ta večina narodu ni prijazna, bo ta sklep skoro gotovo tak, da ga naši poslanci na Dunaji po svojem vestnem prepričanju ne bodo mogli zagovarjati, in tako bo padel v vodo; pač se s tem ne bo zgodila deželi nobena škoda, mar-

več le še ktera odvrnila, ali deželni zbor bo vendar-le delal na stroške dežele prazne sklepe. Tudi bo jako čudna prikazen ta, da bodo naši dunajski poslanci vse drugih misel od večine deželnih poslancev — sploh, zmešnjava bo taka, da se jej bo čudil marsikdo, in nikakor ne bo to na korist dežele in naroda, če bodo imeli zadnji vso drugo politiko od prvih.

Po vsem tem je klic po razpuščenju deželnega zbora kranjskega in tudi kupčijske zbornice popolnoma opravičen; zadnja je politična skupščina le zato, ker daje deželnemu zboru dva poslance, ktera se volita vselej le iz večine in sta tudi pri volitvi deželnega odbora merodajna, če Ljubljana in Kočevje volita nemčurje. Razpust deželnega zbora mora biti naravni nasledek naše zmage o volitvah za državni zbor in če Taaffe res misli na premembo dosedanje Avstriji tako pogubne notranje politike, mora razdreti to pod silnim pritiskom njegovih nasprotnih mu prednikov sestavljeno skupščino ter dati prebivalcem kranjske dežele priliko, da po prosti volitvi nadaljujejo to, kar so začeli tako slavno z volitvami za državni zbor, ter si sestavijo tudi deželni zastop tako, da bo popolen in naraven odmev državnega zastopa — naroden kakor ta. Le tako se bo poravnalo nasprotje, ki je zdaj med zastopi dežele naše.

Razpust kranjskega deželnega zbora bi se moral vsakako zgoditi še pred letošnjim zborovanjem njegovim, najbolje pa prej ko mogoče, še predno se snide državni zbor. Grofa Taaffeja politika, kakor marsikomu, tudi nam

Zborovanje antropologov in prazgodovinarjev v Ljubljani.

(Konec.)

S potrjenjem antropološkega odbora in navadnimi zahvalnimi poklanjanji se sklene zborovanje, prvo te vrste na Avstrijskem. Brez upliva na daljno preiskovanje po Cislajtani gotovo ne bo ostalo, — da bi tudi ne bilo brez uspeha za naše slovenske kraje! Ali če se ozrem na načelnike, ki se zdaj pečajo z našo zgodbo in s starinoslovjem, ki imajo zdaj v roki krmilo učenostnih družb in deželnih vednostnih zbirk in pomočkov, bojim se, da bodo vedno še večji dobiček od tega imeli tuji učenjaki, kakor pa narod slovenski. Zakaj vse se vrši le v izveličalni nemščini, še to, kar se najbolj nas tiče, se ne priobčuje v slovenščini — in vendar starinoslovec po slovenskih krajih brez nje ne bo nič zanesljivega, nič jedrnatega opravil. V dokaz nam služi prof. Alfons Müllner, čegar preiskavam materinščina, ki mu je dobro znana, daje vzvišeno ceno. Pa bi kateri nasprotnik rekel, zakaj se ne vdeležujejo narodni učenjaki tako važnih preiskovanj zgodovinskih, zakaj jih ne priobčujejo v domačem jeziku? Celó domačin bi tako vprašal! Aj, prijatelj, to so stare rane,

vsekane nam že po sto- in stoletnem zatiranju. Tam je treba vzroke prej zaceliti — in obrnilo se bo na bolje. Kje pa se hoče slovensko razumništvo navdušiti za tak boj z uma svitlim mečem? Kdo je sedajno slovensko inteligenco navduševal za enake stroke? In kaj, kje se mora zadušiti? Mari ne že v srednjih šolah? In kdo bo to storil, kot profesorji, sami navdušeni za enako stvar, navdušeni domovinske ljubezni? Kje pa smo imeli Slovenci kedaj take učeničke — vodnike? Ali se ne godi narobe, da se tisti nam dajo, ki nas ne razume, in naši sinovi, katerim bije domovinsko srce, morajo prosveto razširjati med inostranci. Na to, bodo morali naši poslanci na Dunaji pozornost obračati, začeti morajo z višjo pomočjo radikalno zdraviti Slovenijo — pri šolstvu na narodni podlagi, potem se bo že boljši sad pokazal. Tukaj, zdi se mi, se najde vir za tisto čudenje, ktero je žalibog prezgodaj zamrl samouk J. Parapat izustil v Letopisu Mat. slov. 1876, pag. 125 et 126 „da so mnogobrojni pisatelji slovenski tako neznano mlačni do naše zgodovine. Ali ne vidite, da jo obdelujejo skoro da sami tujci in odpadniki? In ti ljudje, ali sestavljajo in spisujejo slovenske povestnice po svojih, in nam neprijaznih, da sovražnih nazorih, s kterimi inostrancem in

nevednežem vcepajo napačne pojme o naši preteklosti in sedanjih naših razmerah? Ali morete pač pri tem roke križem držati? Dimitzeva kranjska zgodovina je nemška (zakaj je vendar enkrat kak slovensk učenjak do dobra ne prerešeta? op. pis.), povestnica ljubljanske škofije se nam obeta v nemščini; vse nemško in zopet nemško in to sedaj, ko se toliko govori o slovenskem razumništvu, o slov. učenosti! Kje pa so slov. učenjaki, da otmejo, kar je našega? Veliko je še nepreiskanih arhivov; premnogo rokopisov leži v Beču, Gradcu, Ljubljani in drugod, važnih za našo povestnico. Le treba dvigniti zaklade in pokazati svetu, da naša preteklost ni tako borna in neznatna vpliva na občno evropsko, kakor si mnogi domišljujejo v svojem sovraštvu do slovenstva, drugi v svoji malosrčnosti.“ Te besede so se mi zdele prikladne, na-nje sem se spomnil ob starinoslovskem zborovanju, ker o nas govoriti in pisati se v bodoče ne bo smelo brez nas; zato sem jih semkaj postavil. Ne bi bilo napačno, da bi se na naše starinoslovsko polje vsaj naša Matica jela ozirati ter pot pripravljati prihodnjemu delovanju, sosebno kar tako imenovano „zgodovinsko društvo za Kranjsko“ (če sploh še živi) nič ne dela, ali pa je vse v nemščini obelodanilo. Kaka malenkost, vsak

še zdaj ni jasna. Če pa hoče, da se naše zupanje vá-njo ne ohladi preveč ali celó popolnoma ne mine, naj pokaže kako odločno dejanje, naj razpusti vse pod prejšnjim pritiskom nenaravno sestavljene skupščine, in med temi prva je gotovo kranjski deželni zbor.

Naših vrlih državnih poslancev ne bomo priganjali, da bi za to zastavili ves svoj upliv, ker se tega od njih tako že nadejamo.

O cerkvenem jeziku. *)

„Narod“ je 30. julija priobčil na prvem mestu članek z napisom „Beseda slovenskim duhovnikom“ s podpisom „Slovensk duhovnik“. Smer članku je, da naj bi se „v naših škofijah, posebno ljubljanskej“ vvela v liturgijo staroslovenščina mesto latinščine. Pisatelj je boje duhovnik; naj se mi ne zameri besedica „boje“, kajti nekateri stavki v njegovem spisu se duhovniku po vsem ne podajo, kar pokažem pozneje. Ta pisatelj nasvetuje: „Naj bi stopili duhovniki, ki so zato, skupaj in se o tej važnej stvari natančneje posvetovali in pomenili, naj se jih mnogo oglasi in naj svoja mnenja v kadem cerkvenem ali družem slovenskem listu obelodanijo. Ali bi se tudi kak neduhovnik, ki mu je za blago pravično stvar, ne oglašil?“

Jaz sem z odgovorom nekoliko časa odlašal in sicer zategadelj, ker sem še mlad, čakaje, da kateri starejih odgovori, ker nemam zdaj skoro nič časa in ker sem mislil, da bode ta reč polegla. A ker se je v „Narodu“ 7. avgusta oglašil baš za ta nasvet neduhovnik C—v iz Zagreba in ker sem pomislil, da je moj duhovni tovariš tudi mlad, ker sam pravi v zgoraj omenjenem spisu: „Naključba me pred desetimi leti — bil sem še dijak — zanese v Trstu v grško cerkev“, zato ne smem več odlašati z odgovorom. Odgovoriti čem tedaj obema spisoma kratko „sine ira et studio“

Zakaj nam služi latinščina cerkvenim jezikom?

*) Po želji gosp. pisatelja priobčimo ta članek nespremenjen. Vredn.

sostavek (če tudi le posnet iz nemških knjig), dotikajoč se naše povestnice, bi zanimal — saj učečo mladino, ki o vseh drugih zadevah kaj zve, le o svoji domovini bere malo; ali naj bi se jej saj kazalo in svetovalo, v kakšnih knjigah bo kaj našla o slovanski in slovenski prošlosti. Marsiktera iskra bi padla v sprejemno srce. Zadnji čas je že — vedriti se mora povsod. In če se bo vprašalo, ako v kolobar narodov in dežel. Sme se iz temnih osod približati zvesta „Slovenija“, bo morala prej ali slej tudi ona ponosno odgovoriti, da jo k temu pooblaščuje „historije list.“

Samovestno bo morala s Koseskim odgovoriti Slovenija, ako se noče odreči narodnemu bitku:

„Slišim iz neba oglas ponosne Klione grekinje: Kako ti dvomiš? mar treseš se clo, ti moja ljubljanka,

Ker ti imena s kervjó Rimec ni pisal in Grek? Dvigni se, dvombe na stran! prestolu dostojno se bližaj,

Slava je tvoje imé, slava porod ino rast, Zvedi iz mojih ust, kaj bila si svetu od nekda. Preden Bizanc in Rim sta verige kovala narodam,

Bila Evropi si varh; večje li hvale želiš? Tvoja žarila je kri od ledenega Balta do Jadre, Mirnemu svetu razum, bojnemu bila si meč, Zlobi gotova zajez med jutrom in divjim zapadom.“

V Ljubljani 31. julija.

Anton Žlogar, duhovnik.

Kakor je bila obleka, katere se poslužujemo pri liturgiji, nekda navadna ljudska obleka ter se pozneje nij spremenila, da si se je moda sto- in stokrat predrugačila, tako je ostal tudi cerkveni jezik pri najrazličnejših narodih jeden in isti. *) Hebrejski, grški in latinski jezik so bili oni, v katerih se je govorilo za aposteljev, v katerih so odposlanci Gospodovi liturgijo opravljali ter pridigovali. Ko so pa ti jeziki zastareli in so različni narodi svoj materin jezik spremenili, je cerkev ostala le pri prejšnjih jezikih. Zato se je tudi v latinskem liturgičnem jeziku ohranilo nekoliko hebrejskih (Hosanna, Alleluja, Amen) in grških izrazov (Kyrie eleison). Da je pa ravno latinščina naš cerkveni jezik, izvira od tod, ker so bili vsi oznanjevalci sv. vere na zapadu posrednje ali neposrednje poslani od Rima.

Da se je pa latinščina kot liturgični jezik ohranila, je več vzrokov. Prvi je, kakor sem omenil, da se stari običaj s tem časti in da se božja služba opravlja v onem jeziku, katerega se je posluževalo toliko oznanjevalcev in apostolskih učencev. Dalje je to izraz hvaležnosti k naši rimske materine cerkvi, ki je zmerom v tem jeziku opravljala liturgijo in od katere smo sprejeli sv. vero. Zadnji in najimenitnejši vzrok je pa, da se s tem predočuje jedinstvo vseh katoliških dežel v veri in posebno, da se z občno enakostjo jezikovo pri tako važnej reči, kakor je daritev sv. maše, ohrani jedinstvo v veri.

Kako glnljivo je pač, če vstopimo blizu ali daleč, v lastnej ali drugej deželi v katoliško svetišče ter vidimo opravljati liturgijo z istimi šegami in v istem jeziku kakor pri nas doma! Kako čudno bi pa bilo in kako malo primerno vrednosti in veljavi božje službe, ko bi vsakrat, kadar bi prestopili ozke meje svoje domovine, slišali duhovnika pri altari govoriti v drugem jeziku! Še celo korist, ktero bi znala imeti raba našega materinega jezika, bi se izgubila, ko bi dobili v cerkvi povsod izven naše domovine tuj, tedaj za nas mrtvi jezik.

Pisalec duhovnik pravi: „Knjiga, črka je néma in mrtva; živa je navdušena beseda, ki se s prepričanjem oznanjuje! Ta seže v srce, ta je pretrese do dna. Žalibože je božja beseda pri tolikanj lepih cerkvenih obredih samo redkim olkancem umljiva — narodu tajnost.“ V čem bi pa bila ta navidezna večja korist? Morajo li duhovnikove molitve služiti ljudstvu v poduk? Ali nisti maša z zakramenti in pridiga dve različni reči? Maša je odločno namenjena v češčenje in moljenje Božje, ne pa v poduk ljudski; sveti zakramentje nas imajo očistiti grehov ter napolniti z božjo milostjo; pridiga pa ima namen nas seznaniti z verskimi resnicami ter nas spodbujati k pravemu krščanskemu življenju. In ko bi raba latinskega jezika provzročevala res kaj škode, se ta škoda da popolno popraviti s pridigami, krščanskimi uki in dobrimi knjigami, ne da bi se korist, katero ima raba latinskega jezika, kaj pritrvalo. Cerkev nikakor ne želi, da bi bili verni nevedni, kar se tiče zapopadka latinskih molitev pri sv. maši in zakramentih, zato je v tridentinskem zboru dušnim pastirjem ostro zapovedala vernike podučevati o raznih običajih in ceremonijah. Nekako čudno se čita tedaj izpod duhovnikovega peresa: „Mašnik pred altarjem bere še le evangelij, ko je ne-vešč človek v svojej molitvenej knjižici uže pri povzdigovanji.“ Podučiti veleva tridentinski zbor, kaj se mora storiti in misliti pri evan-

*) Cf. Heinrich Himioben: Die schönheit der katholischen kirche.

geliji, darovanji itd. in pri komur podučevanje in slovenska prestava nič ne hasne, temu bi tudi težko kaj hasnilo, ako bi se maša čitala iz staroslovenskega ali novoslovenskega misala. Tudi se ne more verjeti, kar trdita pisalca obeh člankov, da bi imelo ljudstvo tako antipatijo do latinščine. Ne trdim, da bi ne bilo ljudstvo bolj veselo, ko bi se mu maševalo v tem jeziku, v katerem se mu pridiguje, a gotovo bi bilo drugače, ko bi le sem ter tje kako besedo vjelo a vse drugo bi pa ostalo nerazumljivo, ker jaz stavim, da naš priprosti kmet razume komaj vsako peto staroslovensko besedo, čitaj mu cirilsko ali glagoliško knjigo.

A ne gledé na to mora vsakdo, komur je le nekoliko znana povestnica in sedanje stanje glagolske liturgije in razmere pri nas, reči, da je vvedenje staroslovenske liturgije pri nas nemogoče.

Opisati mi je tedaj v nekih potezah povestnico rimsko katoliške t. j. glagolitske liturgije, ker nam oba pisalca priporočata to in ne cirilske, ker o poslednjem nam C—v še pravi, „ko bi kdo priporočal (cirilsko) liturgijo, bi se utegnili preplašiti naši kleriki liturgije šizmatikerov.“ Spisov o tem je mnogo a jaz se bom pred vsem držal Ginzlja. *)

(Dalje prih.)

Politični pregled.

Avstrijske dežele.

V Ljubljani 11. avgusta.

Nek sodelavec „Wiener Tagblatta“ se je razgovarjal z dr. Riegerom, ker se je ta dne na Dunaji mudil, da bi se pogodil s Taaffejem zaradi vstopa v državni zbor. Iz tega jako zanimivega razgovora posnamemo iz „Tagblatta“ sledeče:

Rieger je zahteval, da se sestavi novo ministerstvo in da to ministerstvo vzame česke terjatve v svoj program; le pod tem pogojem stopijo Čehi v državni zbor. Kaj zahtevajo Čehi že pred vstopom v državni zbor? Oni zahtevajo od ministerstva najprej obljubo, da se bo volilni red českega kraljestva preuredil, ker je jako krivičen, kar priznavajo celo Nemci. „Če je prav ta krivica Nemcem všeč, mora se vendar enkrat odpraviti, ali z lepo ali z grdo. Zvani „ustavoverni“ velikoposestniki so le berači nasproti českim velikoposestnikom. Malo je med njimi pravih velikoposestnikov, mnogi so komaj najemniki, ki plačujejo po 250 gld. davka, česki velikoposestniki pa plačujejo nekteri po 30.000 gld. na leto. Ker je pa onih „ustavovernih“ več, potlačijo prave česke velikoposestnike pri glasovanji. Velika industrija nema volilne pravice, pač pa kupčijske zbornice, ki so popolnem od vlade odvisne. Velikanske so krivice v mestni kuriji.

Pražko novo mesto, ki šteje 70.000 prebivalcev, voli le enega poslanca, nemška mesta pa, če štejejo le 10.000 prebivalcev, volijo že svojega poslanca. Nemška mesta in trgi so tako razdeljeni, da jih nikoli ni več ko 10.000 za enega poslanca. Tako ima vlada zmirom večino, in ministri potem delajo, kar hočejo. Ustanovili so chabrus, pa tudi mrtvi in inozemci so že glasovali. Narodnostna postava, ki je bila pod Hohenwartom narejena, bila je pravična, saj jo je sam Nemec Schäffle pomagal delati in izrazil svojo zadovoljnost nad njo. Nasprotniki pa so upili, da hočemo z njo Nemce zatirati.

Kaj je česko zgodovinsko pravo? Nič dru-

*) Dr. J. A. Ginzl: Geschichte der Slaven-apostel Cyrill und Method.

zega, ko uravnava razmer med cesarjem in med českim kraljestvom. Mismo nemškimi poslancem vprašanje stavili, kako bi se česko pravo dalo v soglasje spraviti s sedajno ustavo? Pa oni nam še odgovora niso dali, in če bi mi na Nemce čakali, ne bomo nikoli nič dosegli. Česka ni podjarmljena dežela in tudi ni nobena provincija, kakor jo centralisti imenujejo. Česka je prostovoljno k Avstriji pristopila, pa svoje pravice si pridržala, tedaj se ne sme z njo delati, kakor bi se komu splojúbilo. Še Alzas-Lotrincem so Nemci avtonomijo dali, čeravno je z mečem pridobljena dežela, kako zamore Avstrija tako absolutistično in centralistično postopati z deželami, ki so prostovoljno in s pogodbami k njej pristopile?

O nas se pravi, da hočemo kaj oktroirati, da se nečemo držati postavne poti. Pa ravno naši nasprotniki so vse premembe ustave dovršili z oktroiranjem, nobena se ni vršila ustavno.

Deželnim zborom se mora več pravice dati, da ne bo državni zbor z delom tako preobložen; saj že nobeden, ki ima domá kak posel, ne more prevzeti mandata v državni zbor, kjer mora sedeti skoraj celih devet mesecev na leto.

Mi bomo v državnem zboru zmirom poganjali se za avtonomijo, ker brez nje ni prave svobode.

Federalistična Švica je svobodna, centralistična Francoska je nesvobodna, in se mora za svobodo z vednimi ustajami boriti. Ni res, da moramo v državni zbor priti, da nas ljudstvo k temu sili; ljudstvo je z nami in odobruje naše sklepe.

Česka preveč plačuje, in mora druge dežele vzdržavati. Ko bi mi dobili avtonomijo, bi tudi nemškimi Nemcem prav prišla, ker bi menj plačevali, pa tega oni nečejo spoznati."

H koncu je rekel Rieger: „Mi hočemo, da se enkrat mir naredi. Z lepo se pri Čehih veliko opravi. Do zdaj so pa le celi svet ščuvali soper Čeha in tako jih razdražili. Človek pa se ne ravna samo po pameti, ampak tudi po notranjem čutu, in ta čut se ne sme razžaliti. To se naj pomisli tudi pri sedajnih obravnavah.

Včeraj je bil shod **primorskih** rodoljubov. Poročila še nemamo. Upamo, da je bil uspešen in da bo pripomogel k naredni slogi na Primorskem.

Velik **požar v Sarajevu**, ki je vpepelil skor pol mesta in naredil na milijone škode, imel bo tudi svoje politične posledice. Ne bomo se mogli ogniti, da ne bi pogorelcem pomagali, in če pomagati hočemo, ne bo se dalo doseči z malo svoto. Ta trošek bodo porabili nasprotniki okupacije, da bodo vpili o prevelikih stroških za Bosno. Nasprotno pa, ako se ljudem pomaga, privezalo jih bo to toliko trdnije k Avstriji, ker bodo videli, da le tu je zanje pomoči dobiti.

Ogerski „Pester Lloyd“ svetuje „ustavovercem“, da naj oni začnejo spravo s Čehi; ker le tako se znajo na površji obdržati; ako pa le nasprotujejo, dosegla se bo sprava brez njih, in potem znajo vso veljavo zgubiti.

Vnanje države.

Italija. O Cairoljevem ministerstvu pravijo, da se hoče približati francoski vladi gledé grško-turških zadev, ter da hoče podpirati grške težnje proti Turčiji.

Bolgarija. General Stolipin, poslovivši se od Bolgarov, svaril jih je pred krajnostmi (penapetostjo), ter jim svetoval, naj čakajo mirnega razvika stvari.

Povdarjal je vzajemnost vseh Slovanov. Bolgari pa so v odgovor izročili mu adresu na cara, kjer izrekajo svojo vdanost in hvaležnost caru in ruskemu narodu.

Turčija. Angleške in francoske ladije so se vogle pred Carigrad. To prizadeva Turkom veliko strahu, in mislijo, da hočejo zapadne vlasti uplivati s tem na sultana pri imenovanji novega ministerstva. Samostojnost in neodvisnost Turčije postaja čedalje bolj dvomljiva.

Izvirni dopisi.

Iz Trebnjega, 6 avgusta. (Požar.) Zopet poročam o nesreči, ki se je prigodila blizu nas. Včeraj popoldne okoli 5. ure nastal je ogenj v vasi Kukenberg, fare Šent-Lorenske in pogoreli so štirje gospodarji z vsem imetjem, blagom in žitom, samo živino so si rešili. Gasi se ni bilo moč, ker vode ni blizu. Vzrok ni znan, ljudje le ugibljejo, da bi znali biti krivi otroci. Reveži so vredni vsega pomilovanja, posebno ker noben ni bil zavarovan.

Z Gorenjskega, 9. avg. (Dela na iztoku.) Preteklo je že leto, kar je berlinski dogovor sklenjen in potrjen, a vendar do danes še ni izpolnjen. Rusija in slovanski državci Srbija in Črnagora so izpolnile točno vse dolžnosti, ki jih jim naklada berlinski mirovni traktat, kolikor jih o tem niso ovirali razni drugi faktorji; pred vsem trdovratnost in neodločnost turške vlade in sovraštvo do Rusije in vsega slovanstva zapadnih držav. Rusija je točno, kakor je berlinski dogovor zahteval, poklicala svojo zmagovalno vojsko v domovino in s tem pokazala, da spoštuje mednarodne pogodbe in da pri svojem vojevanju ni iskala dobička, a jo je vedno vodila ljubezen in skrb do človeštva in narodnih in verskih bratov. Zdaj je osramotila vso ono židovsko časnikaštvo, ki je vedno zabavljalo na Rusijo in jej očitalo, da hoče z vojsko zadovoljiti svojim sebičnim namenom. Rusija se je strogo držala berlinske pogodbe, če bi jo morda bila lahko kaj spremenila sebi v korist v teku tega leta, ko so njeni največji sovražniki Angliji bile vsled vojn na azijski in afriškanski zemlji roke zvezane za d. lovanje o uzočnih zadevah; Avstrijo so pa notranje razpartije ovirale zdatno uplivati na orijentalne zadeve. Pa Rusija je postopala častno, ni hotela, da bi se jej moglo kdaj očitati, da je s kovarstvom in hinavščino kalila mir, ali skušala pridobiti si lastnega dobička. To njeno skoz in skoz pošteno postopanje bo tudi zgodovina odobraval in poznim vnukom ga ohranila kot svedočbo ruske in slovanske poštenosti in iskrenosti, ko bodo večidel vsa sovražna dela slovanskih protivnikov že deloma pozabljena, deloma pa strogo in pravično obsojena.

To točno izpolnjenje berlinskega dogovora pa silno jezi vse slovanske neprijatelje, ker zdaj nimajo vzroka zabavljati na Rusijo. Zato pa po svojih organih občinstvu razglašajo, da je spraznjenje Balkana od ruskih čet popolno sovraženje ruskega dostojanstva, da Rusija vsled notranjih nemirov, ki jih delajo od Angležev in drugih slovanskih vragov podšuntani in podkupljeni nihilisti, ne more več sodelovati pri rešenji orijentalnega vprašanja. Zraven pa v nebo povzdignjejo angleške in druge zapadnoevropske diplomate, da so s svojim zvinitim postopanjem znali tako Rusijo odriniti iz uztoka. Vesele se vsi slovanožrci, da zdaj po odhodu ruskih čet bo ruski in slovanski upliv uničen na Balkanu, da bode Turčija in z njo

druge zapadne države zopet zamogle zatirati balkanske Slované po svoji volji. Največ jih pa veseli, da Rusija ni popolnoma dosegla svojega namena osvobodjenja Slovanstva. Ker so ruske pridobitve majhne in nikakor ne primerne ogromnim žrtvam ruskega naroda sklepajo protivniki Rusije, da se zdaj ta ne bo več mešala v orijentalne zadeve, spoznavši, da jo orijentalne vojske mnogo več stanejo, nego jej koristijo. Se vé, njim je nerazumljivo, ker sami gredo le za dobičkom, kako bi se ruski narod mogel iz same ljubezni do lepših idej vere in narodnosti in usmiljenja do zatiranih narodov vrniti na nove žrtve. Pa ti kričači Rusije ne poznajo, saj so tudi pred vojsko hoteli svet prepričati, da Rusija nima niti denarja niti dostojnega števila vojske, da bi se mogla s Turčijo uspešno bojevati, da z vojsko le straši zapadne države, da je pa ne bo začela; pa vkljub temu kričanju je ruska vojska zmagovito pridrla pred Carigrad: ravno tako se tudi v prihodnje ruski narod in rusko praviteljstvo se ne iznevira svoji nalogi osvobodjenja balkanskega slovanstva in kristjanstva. Tisti narod, ki je že štirinajstkrat poslal svoje hrabre sinove na bojišče proti barbarim Turkom, tudi v bodoče ne bo zapustil balkanskih Slovanov in kristjanov, temuč delal z vsemi sredstvi, da se priborene svobodne naredbe na Balkanu ohranijo in dalje razvijejo po naravnih zakonih, da oni del balkanskih Slovanov, ki je še ostal pod turško oblastjo, zadobi potrebno svobodo. Kdor pozna rusko zgodovino, trdno rešiteljnost in pošteno slovanski značaj Rusov, ne bo nikdar verjel, da bi Rusija dopustila, da bi zapadne države porušile, kar je ona ustanovila s krvjo lastnih sinov.

Iz Bovškega, 7. avg. Na Predilu in Pontablu ob koroški meji ste še precej močni trdnjavi prežeči na slehernega dušmanina, ako bi utegnil predrago in premilo našo mogočno Avstrijo napasti in bi žugal kaki avstrijski del naše kronovine siloma odkrhniti ali razkositi. Sedaj še ne slutimo te nevarnosti, a bojimo se vedno napada laških irredentarjev, katerim se od dne do dne bolj slinice cedijo po naših hribovitih krajih ob Soči. Če potegnem od teh dveh avstrijskih trdnjav dve črti, in sicer prvo od Predila skozi gori Jerabico pri Mošnjici in Veliki Vrh ob reki Koritnici do lepega, prijaznega na Goriškem največjega in najbolje obljudenega trga Bovec, drugo črto pa od Pontabla do Kobarida skozi pontabliške gore in v nebo kipečo Veliko Babo (Baba grande) tik votlega Prestrelnika blizu Srpenice, vasi ob cesti, ki v primeri prebivalcev že precej obilno število narodnjakov šteje, pridem do dveh trdnjav, t. j. bovške in kobaridske čitalnice. Zadnja je v Kobaridu vstanovljena in vtaborjena blizu srpeniške vasi poleg Soče, v katero se razliva potok Učaja (v starih mapah Rio Belo), ki izvira iz Volčje vasi (Uccea) na Rezijskem in se združi pod žagorskem mostom z bistro in sumečo Sočo. Ta rezijska vas je od svoje farne cerkve na Travniku (Pratto di Resia), koja ima 15 lepih altarjev iz belega marmelja, 15 milj oddaljena in je glede obhajil zarad prevelike daljave od farne cerkve navačno od srpeniške duhovščine oskrbljena. Pot v to vas je pa zelo težavna, nevarna in še za koze preslaba. Čuditi se je, da so nesreče, enaki oni, ki se je pripetila pred 11. leti gosp. srpeniškem kaplanu, le redke. Iz visokega strmega hriba se je bil težak kamen vdrl in omenjenega gospoda, ki je v to vas sv. popotnico bolniku nesel, na glavo zadel in ga tako močno ranil, da so ga

vsega omamljenega in skoraj pol mrtvega domu prinesli.

Ni mi tukaj namen teh rezijanskih krajev natanjko popisati, dasiravno so mi skoraj kakor mejašu te okolice nekoliko znani, opomnim samo, da vsa rezijanska stanovališča, razun omenjene vasi so v planjavi in se delé v štiri velike vasi. Prva se zove vas sv. Jurja (S. Giorgio), ki ima blizu 120 ognjišč in šteje skoraj 700 duš. Druga vas je njiva (Gniva) in ima 270 prebivalcev in nad 90 hiš. Tretja vas je Ožjak (Oseacco) in šteje 160 hiš. Prebivalcev ima okoli 900. Volčji trg (Uccea) leži na južno-izhodnji strani in ima samo 26 hiš in 140 prebivalcev. Iz te vasi hodijo Rezijani ob velikih praznikih le na Srpenico k sv. maši in pridejo še le pozno v noč v svojo divjo domačijo. Otroke krstijo večjidel le srpeniški duhovni, katerim dajo po želji Rezijani iména: Peter, Urh itd. Priimke imajo čudne, kakor na primer „Falador“ ali „Faladore de Falador“. V krstnih bukvah srpeniške vikarije se nahaja mnogo čudnih rezijanskih imen in priimkov. Srpeniškim duhovnom, ki imajo že z domačimi mnogobrojnimi ovčicami obilo dela, prizadeva oskrbovanje te vasi še precej opravila, ker srpeniška vas je že sama na sebi velika in šteje z podruženo vasio Žago, ki ima svojo katastralno občino in lastnega župana, 1866 duš. Ima dva duhovna in dva učitelja, svetnega in duhovnega, ki je pa navadno domači kaplan. Menda bo de prihodnje leto učiteljica prevzela to vevlačno opravilo učiteljstva in tako zgubi Srpenica kaplana, ki se dosedaj skoraj izključljivo le s šolo peča, druga cerkvena opravila opravlja večjidel pa č. g. vikarij. Mladina je na srpeniški ljudski šoli prav dobro izurjena. Talenti so res tukaj doma. Z lepim petjem jo preskrbuje sedajni v petju zmožni, vseskozi narodni in vrli vikarij, ki se prav veliko trugi za razvoj, omiko in napredek mladine in za vspešno pastirovanje svojih ovčič. Mnogo mu je ležeče, da se v njegovi duhovni Mohorjevo društvo širi. Te resnice se lahko prepričaš, dradi čitatelj „Slovenca“, če pogledaš v koledarček Mohorove družbe, ktera vas na Goriškem šteje toliko udov, kakor srpaniška. Če se ne motim jih je nad 50 vpisanih. Siava gospodu vikarju! Nasledki narodne omike se djansko kažejo na narodnem polju ob času volitve, kakor letos v volitvi poslancev za državni zbor, pri kateri so srpeniški možaki vsi v narodnem smislu volili.

Predaleč sem zašel od narodnih trdnjav, vrnem se nazaj k njim in sicer najprej k drugi, do ktere mi je v duhu potegnjena črta od pontabliške trdnjave pripeljala v Kobarid do čitalnice, ki se brani blizu luške meje vsem narodnosti škodljivim navalom in zlobnim naklepom in nakanom. Kobaridska čitalnica je veliko delala za narodni razvoj in omiko kobaridskega ljudstva posebno za časa prejšnjega gospoda tamošnjega bivšega kaplana, ki se je posebno trudil z podukom v deklamovanji in petju, ktero je prerano umrl g. učitelj vspešno nadaljeval. Beži v Kobarid, dragi čitatelj, ako hočeš slišati lepo petje in deklamovanje, in prepričal se boš o tej moji izjavi. V Kobaridu se v teh lepih znanostih tudi gospodične zelo urijo, kar je vse hvale vredno. Kobaridska čitalnica je svoj namen dosegla in našla svoj odmev v Bovcu, kjer se je pred letom dni ustanovila narodna čitalnica, ktera je v teku enega leta mnogo besed in narodnih veselíc napravila.

Pri vsaki besedi se množi število obiskovalcev domačih in bližnjih, ki težko čakajo in se zelo veselé videti in slišati diletante, pevce

in pevke na narodnem čitalničnem odru v obširni in narodno okinčani sobani „na pošti.“ Ure jim tukaj tako hitro minejo, da bi jih prav radi podaljsali, ako bi jim bilo mogoče. Obilno obiskovanje ljudstva pri besedah in navdušenost narodnjakov na Bovškem, nam svedoči, da čitalnica podrombonska ima v predsedniku dober steber, ktereга smo se čitalnični udje oklenili, kakor se prijema bršljan z mnogoštevilnimi zračnimi koreniki drevja in skal in smo pripravljeni z njim vred delati za narod ne bojé se nijedne nemškutar-ske plohe. Česa bi se bali? Naše delovanje in trud na narodnem polji, ktereга je preoral znani in navdušeni narodnjak in rodoljub v pravem pomeni besede preč. g. P. Kobal, sedaj šentpeterski dekan pri Gorici, in kteremu ostanemo vedno hvaležni in zvesti vsi čitalničarji, je celo, ki koristi narodu, ki ga zbuzja iz spanja in prepriča svojih narodnih pravic. Bati se nam ni treba ničesa, saj smo že precej močni v številu čitalničnih udov, ki se nam na veselje in radost vedno množijo, v kljub slepemu sovraštvu nekterih oseb, ki želé in s težkim srcem pričakujejo dneva, da bi šla čitalnica naša „ad inferos.“ Povem pa odkritosrčno ves morebitni strankarski in podpih-valni trud jo uničiti, je zastoj.

Čitalnica podrombonska res nima orožja, s kterim bi vojskovala in branila se, a ima pa uma svitle meče, s kterimi je pripravljena, ako jo dušmanin napade, srčno se boriti.

Domače novice.

V Ljubljani, 12. avgusta.

(Blag dar.) Gosp. Nikolaj Jamnik, posestnik v Medvodah, je izročil vredništvu „Slovenca“ za revne pogorelce na Vrhniki 50 goldinarjev, ktere smo brž poslali gospodu dekanu, da jih razdeli. Naj bi blagi mož našel veliko posnemalcev!

(Izhod pevcev ljubljanske čitalnice) v Litijo je bil prav lepa veselica, vdeležilo se ga je okoli 100 Ljubljancev in več narodnjakov z drugih krajev, čeravno mu vreme ni bilo posebno vgodno. Ko se je mešani vlak pripeljal v Litijo, so začeli pokati možnarji, na mostu je čakala deputacija litijskih tržanov z županom gosp. Koblarjem in notarjem gosp. Svetcem na čelu, zadnji je v imenu vseh v kratkem, a krepkem govoru pozdravil ljubljanske peyce, mlada deklica v belem krilu pa jim tudi govorila nekoliko ginjaivih besedi ter pripela na zastavo krasen venec s trakovi in napis v narodnih barvah. Pred mostom unkray Save je bil napravljen slavolok, ves trg okinčan z narodnimi zastavami, največi ste vihrali s cerkvenega zvonika in hiše gosp. Svetca. Ljudstva je bilo obilno na nogah. Vesteneck pa se je bil umaknil neprijetni mu veselici. Po zajuterku v gosp. Koblarjevi gostilnici so pevci nektare zapeli, ob devetih pa je bila sv. maša, ktero je poveljavalo tudi izvrstno petje moškega zbora čitalnice, ki je bil za malo cerkvico še premočan. Ob desetih so se podali vsi v Šmartno, kjer je naproti prišla zopet deputacija vaščanov z zastavo in gosp. Brezovar, profesor iz Ruskega, ki je zdaj tam na počitnicah, z zlatim križcem sv. Ane na prsih. Zopet prirčen pozdrav pri slavoloku s primernim napisom, zabučali so možnarji, ki so potem ves dan pogosto pokali. Ker je bilo ravno duhovno opravilo v cerkvi, je šlo nekaj Ljubljancev na grad Wagensperg, nekda Valvazorjevo pesestvo, ogledat imenitnosti njegove, drugi pa, ki so se bali težavne poti, so ostali v vasi. Vreme je bilo ves čas soparno

in kislo, popoldne pa se vlije dež, ki je skupnemu obedu zelo nagajal, ker se je vsa družba iz lepo pripravljenega Jakličevega vrta morala umakniti na ozko kegljišče, vendar je bilo vse dobre volje. Med obedom je bilo nekoliko napaic, potem pa se je pričelo pevsko razveseljevanje, ki je privabilo veliko naroda skup, in temu so bile ne le pesmi, ampak tudi petje jako všeč. Ob petih smo se vrnili nazaj v Litijo, Šmarčani so nas spremili z zastavo, za slovo pa so zopet zagromeli možnarji. V Litiji se je nadaljevala veselica s petjem in nekterimi govori nekoliko politične barve, ktere je sprožil gosp. Jak. Aléšovec s pozdravom vseh Slovencev, ki zunaj naše dežele delajo čast Sloveniji; vdeležili so se jih še gosp. profesor Brezovar, tamošnji rojak, gosp. župnik Sajé, gosp. Svetec in drugi. Množno zbrano ljudstvo je bilo navdušeno po tem in po krasnem petji naših pevcev. Litijška dekleta so bila k slvesu podarila pevcem in tudi drugim lepe šopke za spomin. Škoda, da je prekmalu začel nagajati dež, morali smo se prezgodaj umakniti mu na kolodvor, po presrčnem od vrlih narodnih Šmarčanov in Litijcev. Vsak, kdor je bil vdeležil se tega izhoda, bo radostno spominjal se tega dne.

(O požaru v Sarajevu,) o kterem je izmed vseh listov prva in zanesljiva poročila dobil „Slovenec“, se slišijo zdaj strašne reči. Pogorelo je skoro pol mesta in sila veliko ljudi in škoda že zdaj cenijo na 100 milijonov goldinarjev. Po takem tega ponosnega mesta prav za prav nič več ni. Cesar je že poslal za pogorelce 10.000 gld. Zažgal je jud Schwarz po neprevidnem ravnanji s špiritom. Natančnejih poročil pričakujemo od marljivega našega dopisnika.

(Gorelo) je v nedeljo tudi blizu Kranja nekje, ogenj se je videl z železnice.

(Z Maribora) je v nedeljo pripeljal poseben vlak v Ljubljano okoli 900 ljudi z godbo vred. Sprejeli so jih v kazini, kjer so se menda že dobro zabavali v kljub dežju. Godbo so Ljubljance sploh hvalili.

Razne reči.

— O letošnji letini poroča „Frankf. Ztg.“: Poročila iz raznih krajev so še precej ugodna. V južni Nemčiji je bila lepa žetev. Tudi v severni Nemčiji ni preslabo. Na Francoskem je srednja letina. Vina bo pol manj ko lani, pa boljše, če lepo ostane. Pesa pa slabo kaže. V severni Ameriki se nadejajo dobro srednje letine. Še na Angleškem in Škandinavskem, kjer je prej zelo slabo kazalo, obrnilo se je zadnjih 14 dni na bolje, tako da bodo tudi tam še precej pridelali. Iz Rumunije in južne Rusije prihajajo dobre vesti. — Na Slovenskem obžalujemo pomanjkanje vsega sadja in slabo rast fižola. Žitna letina bo srednja, krompir lep, vino dobro, upamo, če lepo ostane.

— † Anton Malenšek. V ponedeljek je v Semiču umrl za dolgo in hudo boleznijo (sušico) blag mladeneč, jako marljiv in nadepoln dijak, gospod Anton Malenšek, sedmošolec novomeške gimnazije. Pogreb bil je 5. dan t. m. Lahka ti zemljica, mladeneč marljivi!

Loterijske številke 9. julija.

V Trstu: 44, 47, 73, 62, 21.

V Lincu: 5, 2, 35, 88, 47.

Telegrafične denarne cene 11. avgusta.

Papirna renta 67.65 — Srebrna renta 68.25 — Zlata renta 78.75 — 1860letno državno posojilo 126. — Bankine akcije 832 — Kreditne akcije 241.60 — London 151.10 — — Ces. kr. cekini 5.48. — 20-frankov 9.32